

Adrian MIHALACHE

America imaginată

Franz Kafka n-a fost în America, și-a imaginat-o doar. Oricine are „o Americă a lui“, o construcție mentală a unei lumi exotice, pentru unii utopie, pentru alții distopie. Imaginea are efect terapeutic, prin mecanismele psihice ale compensării și transferului. Madeleine este „mon Amérique à moi“ își cânta Jacques Brel iubita inaccesibilă. În vremea lui Kafka, America era „Țara Făgăduinței“, speranță și refugiu pentru cei depredați sau amenințați. Scriitorul a vrut să deconstruiască un clișeu, scriind cel mai realist roman al lui, nu și cel mai bun. Se simt în el intenția polemică împotriva imaginilor mentale convenționale, dar și cunoașterea indirectă a referentului acestor imagini.

Dramatizarea **Amerika** după Kafka a lui Geirun Tino, regizor vienez originar din Brăila, deturneză defectul romanului în favoarea spectacolului. În locul confruntării din roman dintre imaginea ideală a lui *Karl Rossman* și aceea dezamăgitoare a Americii reale, „profunde“, el pune în scenă un conflict în plan simbolic între reprezentarea mentală a imigrantului și cea simbolică a artistului. *Karl Rossman*, proaspăt coborât de pe vapor, întâlnește un compatriot, artist vagabond, care-i pune, literalmente la picioare, o Americă reconstituită prin desen. America imaginată este suprapusă fizic peste America desenată. Foaia de hirtie, care ocupă aproape întreg podiul scenei, se va umple în timpul spectacolului cu schițe incisive, trasate cu nerv, pe care, însă, noi spectatorii, nu le vedem, le putem doar ghici asemănătoare cu cele ale lui Saul Steinberg, un alt american provenit de pe aceste meleaguri. În

schimb, contemplăm în fundal o reprezentare a steagului american – *stars and stripes* –, parcă pictată de Jasper Johns.

Gesturile precise, inventive, ale lui Ip Wischin, în rolul artistului vagabond, construiesc, ele, o Americă funambulescă și nemiloasă, sumară și complexă totodată. Ali Anton Nouri, interpretul lui *Karl Rossman*, menține, tot timpul spectacolului, o expresie fixată în uluire, contrastând cu mobilitatea fascinantă a partenerului. Cei doi alcătuiesc un cuplu beckettian, Vladimir și Estragon ajunși în curtea lui Godot, pe care nu-l găsesc, vai, acasă. Deși imperfect cunoscător de germană, am putut remarca modularea minuțioasă a emisiei sonore între tonalitatea europeană și cea obținută prin aculturație, în mediul american. Finalul, în care cei doi cântă, în engleză, imnul american *The Star – Spangled Banner*, oscilând între accentul germano-american și cel al americanilor nativi, este cu totul remarcabil. Spectacolul îndeamnă la reflecții privind limitele acurateței unor reprezentări eterogene, care utilizează clase de semne diferite. Pictura steagului expus pe verticală, desenul realizat în plan orizontal, gesticulația bogată, tridimensională și rostirea expresivă, înscrisă în temporalitate, alcătuiesc o polifonie de discursuri articulate în medii distincte, pe care doar magia teatrală le sudează într-un întreg seducător.

Pygmalion Theater din Viena, la Teatrul Nottara din București – Amerika după Franz Kafka. Data reprezentației: 18 mai 2002. Dramatizarea și regia: Geirun Tino. Distribuția: Ali Anton Nouri (*Karl Rossman*), Ip Wischin (*Pictorul vagabond*).